

Пропозиції законодавчих змін

*Службове житло суддів: проблема та
шляхи її усунення*

Олександр Мельниченко

Київ 2019

Цей проект фінансується
Європейським Союзом

Цей проект реалізовується
Фондом Інновацій та Розвитку

1. Визначення спектру проблем.

Статтею 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та іншими міжнародно-правовими документами про права людини закріплено право на житло.¹

Конституцією також серед основних прав і свобод людини й громадянина проголошено право на житло.

У ст. 47 Конституції передбачено, що кожен має право на житло. Ніхто не може бути примусово позбавлений житла, інакше як на підставі закону за рішенням суду.²

Статтею 345 Цивільного кодексу закріплюється право фізичної або юридичної особи набувати право власності на майно у разі приватизації державного та комунального майна у порядку, встановленому законом. Зазначена норма є загальною, оскільки відсилає до спеціального законодавства.³

Однак у разі недостатнього або неналежного нормативно-правового забезпечення реалізації вищезазначеного права виникає можливість зловживати ним, використовувати різноманітні важелі впливу (у тому числі і не правомірні) для задоволення приватних потреб конкретних осіб. На жаль, огляд чинного законодавства України вказує на існування низки прогалин у сфері забезпечення службовим житлом та у механізмі його подальшої приватизації, чим неодноразово користувалися зокрема і судді та представники правоохоронних органів України.

Згідно зі *статтею 138 Закону України «Про судоустрій та статус суддів»*, у якій закріплюється право суддів на забезпечення житлових умов, після призначення на посаду суддя, який потребує поліпшення житлових умов, забезпечується службовим житлом за місцем знаходження суду органами місцевого самоврядування в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, якщо інший порядок забезпечення службовим житлом не передбачено законом.⁴

Із положень цієї статті виникає ряд запитань:

1. Що таке службове житло?
2. Хто вважається особою, яка потребує поліпшення житлових умов?

¹ Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Режим доступу: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_UKR.pdf

² Конституція України - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

³ Цивільний кодекс України - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

⁴ Закон України «Про судоустрій та статус суддів» - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>

Цей проект фінансується
Європейським Союзом

Цей проект реалізовується
Фондом Інновацій та Розвитку

3. Яким нормативно-правовим актом регламентується порядок надання суддям службового житла?

На жаль, уже відповідаючи на перше запитання, можемо знайти елементи правової невизначеності та суперечності між собою нормативно-правових актів, що регламентують дане питання. Зокрема, відповідно до ч. 1 ст. 118 Житлового кодексу Української РСР, службові жилі приміщення призначаються для заселення громадянами, які у зв'язку з характером їх трудових відносин повинні проживати за місцем роботи або поблизу від нього. Жиле приміщення включається до числа службових рішенням виконавчого комітету районної, міської, районної в місті Ради народних депутатів.⁵ **Під службові жилі приміщення виділяються, як правило, окремі квартири.** Водночас Положення про порядок надання службових жилих приміщень і користування ними в Українській РСР затверджене постановою Ради Міністрів УРСР від 04.02.1988 № 37, а саме визначає, що до числа службових може бути включено тільки вільне жиле приміщення. Під службові жилі приміщення виділяються, як правило, окремі квартири, розташовані, переважно, на першому поверсі.⁶ Тож відповідно більшість приміщень службового житла на сьогодні у нас є скоріше «винятками із правил», адже розташовуються не на перших поверхах.

Відповідь на друге питання, скоріш за все, закріплена у статті 34 Житлового кодексу УРСР:

Потребуючими поліпшення житлових умов визнаються громадяни:

- 1) забезпечені жилою площею нижче за рівень, що визначається в порядку, **встановлюваному Радою Міністрів Української РСР і Українською республіканською радою професійних спілок;**
- 2) які проживають у приміщенні, що не відповідає встановленим санітарним і технічним вимогам;
- 3) які хворіють на тяжкі форми деяких хронічних захворювань, у зв'язку з чим не можуть проживати в комунальній квартирі або в одній кімнаті з членами своєї сім'ї. Перелік зазначених захворювань затверджується **Міністерством охорони здоров'я Української РСР за погодженням з Українською республіканською радою професійних спілок;**
- 4) які проживають за договором піднайму жилого приміщення в будинках державного або громадського житлового фонду чи за договором найму жилого приміщення в будинках житлово-будівельних кооперативів;
- 5) які проживають тривалий час за договором найму (оренди) в будинках (квартирах), що належать громадянам на праві приватної власності;
- 6) які проживають у гуртожитках.

Громадяни визнаються потребуючими поліпшення житлових умов і з інших підстав, **передбачених законодавством Союзу РСР і Української РСР.**⁷

Однак, наразі органів та і держави, яку ці органи репрезентують, не існує. Так, Україна є континуаторкою УРСР, однак посилання на відповідні нормативно-правові акти не є доцільним,

⁵ Житловий кодекс Української РСР - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5464-10>

⁶ Положення про порядок надання службових жилих приміщень і користування ними в Українській РСР - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/37-88-%D0%BF>

⁷ Ibid 5.

оскільки їх не існує, а впроваджені відповідники прийняті, зокрема Кабміном України, МОЗ України тощо.

У ч. 2 коментованої статті міститься правило, що громадяни визнаються потребуючими поліпшення житлових умов і з інших підстав, передбачених законодавством. Зокрема, такі інші підстави визнання громадянина таким, що потребує поліпшення житлових умов визначені у «Правилах обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, і надання їм жилих приміщень в Українській РСР» від 1984 року, а саме п. 14:

Тими, що потребують поліпшення житлових умов, визнаються також громадяни, які проживають у комунальних чи непорядкованих стосовно умов даного населеного пункту квартирах: особи, які належать до осіб з інвалідністю внаслідок війни; особи, на яких поширюється чинність Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" (стаття 10); Герої Радянського Союзу, Герої Соціалістичної Праці, особи, нагороджені орденами Слави, Трудової Слави, "За службу Батьківщині у Збройних Силах СРСР" усіх трьох ступенів; учасники бойових дій та учасники війни; працівники, які тривалий час сумлінно пропрацювали на одному підприємстві, в установі, організації.⁸

Окрім того, до таких осіб належать громадяни, які проживають в одній кімнаті по дві і більше сім'ї, незалежно від родинних відносин, або особи різної статі старші за 9 років, крім подружжя.

У статті 119 Житлового кодексу УРСР йдеться про перелік категорій працівників, яким можуть бути надані службові жилі приміщення, встановлено законодавством Союзу РСР і Української РСР.⁹ Перелік категорій працівників, яким може бути надано службові жилі приміщення, надано у Постанові Ради Міністрів УРСР від 4 лютого 1988 року №37.

Ця постанова є застарілою. Тому затверджений нею перелік не можна вважати вичерпним. Водночас варто зазначити, що відповідно до Постанови Верховної Ради України від 12.09.1991 «Про порядок тимчасової дії на території України окремих актів законодавства Союзу РСР», до прийняття відповідних актів законодавства України на території республіки застосовуються акти законодавства Союзу РСР з питань, які не врегульовані законодавством України, за умови, що вони не суперечать Конституції і законам України. По суті, такий виклад мав стати стимулом для парламентарів та членів міністерств незалежної України приймати відповідні нормативно-правові акти якомога швидше з метою усунення прогалин, однак було обрано інший шлях – внесення значної кількості поправок до радянських актів. Зокрема і до Постанови Ради Міністрів УРСР від 4 лютого 1988 року №37 остання зміна була внесена у 2017 році, і стосувалася вона безпосередньо п. 56 Переліку категорій працівників, яким може бути надано службові жилі приміщення. На сьогодні п. 56 має такий вигляд:

Судді Конституційного Суду України, Верховного Суду України, вищого спеціалізованого суду, апеляційного, місцевого суду, які потребують поліпшення житлових умов; члени Вищої ради правосуддя та Вищої кваліфікаційної комісії суддів; працівники Конституційного Суду України - керівники

⁸ Правила обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, і надання їм жилих приміщень в Українській РСР - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/470-84-%D0%BE>
⁹ Ibid 5.

структурних підрозділів, їх заступники, головні консультанти, головні спеціалісти Секретаріату, радник Голови, наукові консультанти та помічники суддів; працівники апарату судів загальної юрисдикції, секретаріату Вищої ради правосуддя, секретаріату Вищої кваліфікаційної комісії суддів, Державної судової адміністрації та її територіальних управлінь, Національної школи суддів на час виконання ними службових обов'язків.¹⁰

Цікавим є той факт, що зміни до цього Переліку, що стосувалися включення суддів до категорій осіб, яким може бути надано службове житло було внесено із 2012 року. При цьому на той момент Венеціанською комісією уже було надано рекомендації щодо незалежності судової системи України – Доповідь Венеціанської комісії щодо незалежності судової системи, частина I: незалежність суду (Висновок від 16 березня 2010 року № CDL-AD(2010)004) і в них прямо йшлося про недопущення включення суддів до кола осіб, які мають право на службове житло:

У багатьох країнах, зокрема постсоціалістичних, судді отримують також нефінансову винагороду, таку як квартири, автомобілі тощо. Її походження зумовлене двома основними причинами: перша пов'язана із колишньою соціалістичною системою розподілу благ, що залежала від централізованого планування. Деякі групи населення, включно із суддями, мали привілеї щодо отримання певних товарів, в тому числі житла. Це становило суттєву перевагу суддівської посади. Друга причина цієї практики полягає в особливостях переходу до ринкової економіки у постсоціалістичний період. Ціни на нерухомість зросли в геометричній прогресії, внаслідок чого держслужбовці, в тому числі судді, втратили можливість придбати задовільне житло. Знову ж таки, надання квартир стало однією з переваг суддівської посади. Зокрема, молоді судді часом не в змозі придбати нерухомість, відповідно, система надання житла продовжує існувати.

Хоча надання нерухомості і є джерелом для занепокоєння, вирішити проблему забезпечення належних стандартів життя для суддів, включаючи забезпечення житлом, досить складно. Аргументом на користь таких привілеїв є те, що вони можуть надаватися залежно від особистих потреб, тоді як заробітна плата встановлюється однаковою для всіх суддів певної категорії і не дає можливості забезпечити підтримку тим, хто цього особливо потребує. Однак оцінка соціальних потреб та диференціація між суддями зовсім не виключають можливості зловживання чи застосування суб'єктивних критеріїв. Навіть якщо ці привілеї визначені законом, при їх розподілі завжди існуватиме певний ступінь розсуду. Отже, вони становлять потенційну загрозу для незалежності суддів. Хоча у деяких країнах може бути складно скасувати такі нефінансові привілеї, оскільки вони сприймаються як засіб забезпечення соціальної рівності, Венеціанська комісія рекомендує поетапну відмову від надання цих привілеїв та заміну їх на достатній рівень оплати праці. Підсумовуючи вищевказане, Венеціанська комісія вважає, що рівень оплати праці повинен бути гарантований законом відповідно до гідності посади та обсягу обов'язків суддів. Необхідно поступово відмовлятися від пільг та нефінансових привілеїв, що певною мірою надаються на розсуд.¹¹

¹⁰ Перелік категорій працівників, яким може бути надано службові жилі приміщення - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/37-88-%D0%BF>

¹¹ Report on the Independence of the Judicial System Part I: The Independence of Judges adopted by the Venice Commission at its 82nd Plenary Session (Venice, 12-13 March 2010 - Режим доступу: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2010\)004-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2010)004-e)

Цей проект фінансується
Європейським Союзом

Цей проект реалізовується
Фондом Інновацій та Розвитку

Як бачимо, у своїй доповіді Венеціанська комісія прямо зазначає, що цей нефінансовий привілей суддів у вигляді забезпечення службового житла надається на розсуд певної особи, що обіймає відповідну посаду, або певного органу. Однак Державна судова адміністрація України своїм наказом №1122 від 22.12.2017 *затвердила «Положення про порядок надання службового житла й користування ним суддями, працівниками апаратів судів, працівниками Державної судової адміністрації України та територіальних управлінь Державної судової адміністрації України» (надалі – Положення 2017 року)*, що є прямим невиконанням рекомендацій Венеціанської комісії.

Це в свою чергу є прямим ризиком вчинення корупційних діянь. По суті, так і відбувається наразі в Україні, адже, відповідно до положень Житлового кодексу УРСР, виконавчий комітет ради (виконавчий комітет органів місцевого самоврядування – у нинішніх реаліях) на підставі рішення адміністрації підприємства, установи, організації про надання службового жилого приміщення видає громадянину спеціальний ордер, що є виключною підставою для вселення у надане жиле приміщення.

Варто зазначити, що законодавець у *п. 10 Розділу II Положення 2017 року* встановив максимальну межу, у якій можуть надаватися службові жилі приміщення, – 13,65 кв. м. жилої площі на одну особу. Однак у наступному ж реченні вищезгаданого пункту зазначив про винятки: «Службове жиле приміщення може бути надано з перевищенням указанного вище максимального розміру, якщо воно становить одну кімнату (однокімнатну квартиру)»¹². Варто зауважити, що на сучасному ринку нерухомості (станом на 15.10.2019 р.) не є проблемою знайти однокімнатну квартиру площею 82 кв. м. (<https://rieltor.ua/flats-sale/view/8514380/>). Таким чином, це є своєрідним обхідним моментом у відповідному положенні.

Окрім того, іншим ризиком є формулювання «жилої площі» у даному Положенні. Після накладення вето у 2011 році тодішнім Президентом України на ЗУ «Про внесення змін до статті 6 Житлового кодексу Української РСР щодо визначення житлової та загальної площ об'єкту житлової нерухомості», у якому була здійснена спроба чітко викласти поняття «житлова площа» та «загальна площа», у сучасному законодавстві України відсутнє визначення поняття «житлова площа», попри її неодноразове згадування в тексті Житлового кодексу УРСР. Абсурдним є факт, що найповніше визначення двох вищезгаданих термінів надано у *п. 2.2 «Інструкції щодо заповнення форми державного статистичного спостереження N 1-житлофонд (річна) "Житловий фонд"» затвердженої Наказом Держкомстату України №251 від 21.07.2008.*

Загальна площа квартири визначається як сума площ всіх приміщень квартири (за винятком вхідних тамбурів в одноквартирних будинках), вбудованих шаф і літніх приміщень, підрахованих з такими знижувальними коефіцієнтами: для балконів і терас — 0,30; лоджій — 0,50; засклених балконів — 0,80; веранд, засклених лоджій і холодних комор — 1,00.

Житлова площа квартири визначається як сума площ житлових кімнат без врахування площ вбудованих шаф.

¹² Положення про порядок надання службового житла й користування ним суддями, працівниками апаратів судів, працівниками Державної судової адміністрації України та територіальних управлінь Державної судової адміністрації України - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1122750-17>

Цей проект фінансується
Європейським Союзом

Цей проект реалізовується
Фондом Інновацій та Розвитку

До житлової площі включається площа квартир, яка складається з однієї житлової кімнати, яка є одночасно кухнею; житлових кімнат в нежитлових будинках — школах, лікарнях і тому подібне, а також площа житлових кімнат, тимчасово не заселених по будь-яких причинах (ремонт, переобладнання).

До житлової площі не належить площа кухонь, коридорів, ванних кімнат, комор, вбудованих шаф, інших підсобних приміщень, площа житлових квартир і кімнат, які переведені у нежитлові.¹³

Таким чином, формулювання «житлова площа» залишає простір для абсолютно правомірного отримання особою загальної площі, що значно більша за житлову, причому немає жодних механізмів перевірки, яким чином надалі буде використовуватися «загальна площа».

Як показує практика, наразі є доволі популярним інститут приватизації службового житла, особливо працівниками правоохоронних органів та суддями. Дане питання також не є достатньо нормативно врегульованим і становить відповідно черговий ризик вчинення корупційних діянь.

Згідно зі *ст. 1 Закону України «Про приватизацію державного житлового фонду»*, приватизація державного житлового фонду (далі - приватизація) – це відчуження квартир (будинків), житлових приміщень у гуртожитках, призначених для проживання сімей та одиноких осіб, кімнат у квартирах та одноквартирних будинках, де мешкають два і більше наймачів, та належних до них господарських споруд і приміщень (підвалів, сараїв і т. ін.) державного житлового фонду на користь громадян України.¹⁴

Приватизація здійснюється шляхом:

- безоплатної передачі громадянам квартир (будинків) з розрахунку санітарної норми 21 кв. м. загальної площі на наймача і кожного члена його сім'ї та додатково 10 кв. м. на сім'ю;
- продажу надлишків загальної площі квартир (будинків) громадянам України, що мешкають у них або перебувають на черзі потребуючих поліпшення житлових умов.

Варто наголосити, що квартири (кімнати, будинки) віднесені у встановленому порядку до числа службових не підлягають приватизації. Відповідно до чинного законодавства України, виключним можливим способом приватизації службового житла є законне виведення його зі статусу службового і подальше повернення його до державної чи комунальної власності.

Згідно із п. 6 *«Положення про порядок надання службових жилих приміщень і користування ними в Українській РСР»*, жиле приміщення виключається з числа службових, якщо

¹³ Інструкція щодо заповнення форми державного статистичного спостереження N 1-житлофонд (річна) "Житловий фонд" - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0736-08>

¹⁴ Закону України «Про приватизацію державного житлового фонду» - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2482-12>

- відпала потреба в такому його використанні,
- а також у випадках, коли в установленому порядку воно виключено з числа жилих.¹⁵

Також зазначено, що «сам по собі факт проживання в службових жилих приміщеннях робітників і службовців, які припинили трудові відносини з підприємством, установою, організацією, а також громадян, яких виключено з членів колгоспу, або тих, які вийшли з колгоспу за власним бажанням, не є підставою для виключення цих приміщень з числа службових».

Вказано, що виключення жилого приміщення з числа службових провадиться на підставі клопотання підприємства, установи, організації рішенням виконавчого комітету відповідної районної, міської, районної в місті Ради народних депутатів (черговий архаїзм у житловому законодавстві).

Таким чином, першим етапом у приватизації службового житла є звернення до керівництва підприємства, установи чи організації, яке надавало службове приміщення, з проханням виключити житло із службового житлового фонду, у зв'язку з відсутністю потреби в його використанні в статусі службового.

Тут виникає наступний корупційний ризик - виключно від бажання/волі керівництва установи, організації, підприємства, у якому працює особа і якому належить службове житло, залежить чи задовільнити звернення особи, чи ні. А це в свою чергу може стати стимулом для вчинення корупційних діянь на користь керівника.

Відповідно, у разі неподання клопотання керівництвом про виведення житла із обігу службового до виконавчих комітетів органів місцевого самоврядування, увесь процес гальмується. Із цього приводу Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ зазначив у своїй *ухвалі від 18 лютого 2015 року у справі №6-35920св14* наступне:

Відмовляючи в позові, суди першої та апеляційної інстанції дійшли обґрунтованого висновку, що спірна квартира *знаходилася на балансі відповідача та саме до його компетенції належить вирішення питання про виключення квартири з числа службових за клопотанням відповідного органу, за яким житло закріплене як службове, а не за клопотанням наймача чи членів його сім'ї*. Порухення питання про виключення жилого приміщення із числа службових *є правом, а не обов'язком* Головного управління Міністерства доходів і зборів України в Харківській області, і лише за умови погодження з Міністерством доходів і зборів України.¹⁶

Таким чином, як бачимо, роботодавець/керівництво організації не зобов'язане навіть порушувати питання щодо виключення жилого приміщення із числа службових.

¹⁵ Ibid 6

¹⁶ <http://reyestr.court.gov.ua/Review/42948875>

Однак, у разі подання відповідного клопотання керівництвом до виконкому ОМС, виконавчий комітет теж *має право, а не обов'язок* прийняти рішення про виключення певного житла із числа службового та повернути його до комунальної/державної власності. Фактично знову на суб'єктивний розсуд членів виконкому передається розгляд даного питання, що знову становить ризик вчинення корупційного діяння на даному етапі.

Отже, враховуючи вищесказане, а також на виконання рекомендацій Венеціанської комісії, доцільно було б взагалі скасувати інститут нефінансових привілеїв для суддів, оскільки вони, як правило, надаються на суб'єктивний розсуд певних осіб, що сприяє виникненню корупційних ризиків на різних етапах. І водночас сприяти формуванню більшої незалежності суддів за рахунок зростання виплат їх заробітних плат.

Цей проект фінансується
Європейським Союзом

Цей проект реалізовується
Фондом Інновацій та Розвитку

2. Міжнародний досвід

Альтернативою скасування службового житла для суддів може стати система, за основу якої буде взято модель, що нині функціонує в Індії. Відповідно до положень Акту про суддів Вищого суду від 1954 року, а саме Розділу IV пункту 22А, кожен суддя ВС Індії має право на використання службового місця проживання без виплати орендної плати. У тому разі, якщо суддя не користується службовим житлом, він отримує відповідну надбавку до своєї заробітної плати. Ця надбавка за загальним правилом складає 24 % від заробітної плати судді, однак може бути збільшена до:

- 27 %, якщо розмір виплати по безробіттю (*Dearness Allowance* - специфічний інститут у Індії, який полягає у виплаті грошової суми державним службовцям, працівникам публічного сектору та пенсіонерам, призначеної для їх прилаштування до рівня вартості життя в країні; ця виплата розраховується у відсотках від середньої заробітної плати громадянина Індії для пом'якшення впливу інфляції на громадян) складає понад 25 % від середньої заробітної плати у країні;
- 30 %, якщо розмір виплат (*DA*) складає понад 50 % від середньої заробітної плати.¹⁷

Також цікавим є інститут надання службового житла суддям у Грузії. Рішення про забезпечення суддів апеляційних та місцевих судів приймає Вища рада юстиції Грузії, за поданням конкретних суддів без посередництва органів місцевого самоврядування (ОМС), що в свою чергу виключає корупційний ризик на етапі взаємодії судді та ОМС.

Однак такого роду рішення щодо надання житлових приміщень для членів та голів Верховного суду приймаються на Головою Верховного суду в односторонньому порядку. Таким чином це містить ризики для незалежності судової влади. На цьому і наголошує USAID у своєму звіті про судову систему Грузії від 2017 року. Їхня рекомендація стосувалася передачі таких повноважень Пленуму Верховного суду, що певною мірою знизило б існуючий нині ризик.¹⁸

¹⁷THE HIGH COURT JUDGES (SALARIES AND CONDITIONS OF SERVICE) ACT, 1954 - Режим доступу: <https://indiacode.nic.in/bitstream/123456789/1431/1/A1954-28.pdf>

¹⁸ THE JUDICIAL SYSTEM PAST REFORMS AND FUTURE PERSPECTIVES - Режим доступу: http://coalition.ge/files/the_judicial_system.pdf

3. Шляхи вирішення проблем

Житлове законодавство України в цілому є застарілим та потребує комплексного реформування та оновлення, адже основні нормативно-правові акти у цій сфері прийняті у 80-х роках минулого століття, за існування УРСР. Саме тому в різних нормативно-правових актах, що наведені вище, вживається велика кількість архаїчних термінів, що, у найкращому випадку, на сьогодні мають аналоги в сучасному законодавстві України під іншою назвою.

Зміни пропонувані надалі є фрагментарними, адже стосуються виключно порядку надання службового житла та порядку його приватизації.

1. Виключити з п. 4 Розділу I Положення про порядок надання службових жилих приміщень і користування ними в Українській РСР затверджене постановою Ради Міністрів УРСР від 04.02.1988 № 37 формулювання «як правило, на першому поверсі».
2. Виключити п. 56 Переліку категорій працівників, яким може бути надано службові жили приміщення, яким надається право на отримання службового житла суддям.
3. Виключити статтю 138 Закону України «Про судоустрій та статус суддів».
4. Внести зміни до Житлового кодексу УРСР, що стосуватимуться визначення «житлової площі» та «загальної площі». Можливе формулювання:

Житлова площа об'єкта житлової нерухомості визначається як сумарна площа житлових кімнат. До житлової площі об'єкта житлової нерухомості не належить площа приміщень, призначених для гігієнічних або господарсько-побутових потреб громадян.

Загальна площа об'єкта житлової нерухомості визначається як сумарна площа житлових кімнат і підсобних приміщень з урахуванням лоджій, балконів, веранд і терас.

5. Виключити з п. 4 Розділу I «Положення про порядок надання службових жилих приміщень і користування ними в Українській РСР затвердженого постановою Ради Міністрів УРСР» від 04.02.1988 № 37 формулювання «як правило на першому поверсі.»
6. Скасувати «Положення про порядок надання службового житла й користування ним суддями, працівниками апаратів судів, працівниками Державної судової адміністрації України та територіальних управлінь Державної судової адміністрації України».

4. Комунікаційна стратегія.

Комунікаційна стратегія може включати наступні елементи:

- просування ідей законодавчих змін через медіа (новини, публікації, пости в соцмережах, експертні думки);
- проведення консультацій і переговорів із низкою громадських організацій, які займаються подібною проблематикою;
- проведення “круглого столу” з даної теми.

Цей проект фінансується
Європейським Союзом

Цей проект реалізовується
Фондом Інновацій та Розвитку